

X

Изх.№

СТАНОВИЩЕ

Относно: Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2015 г. за учебния план, изготвен от Министерството на образованието и науката

Като омбудсман на Република България съм заявила своя траен ангажимент към наблюдение на процеса на приобщаващото образование на деца и ученици, като целите, които си поставям в своята работа са да извършвам системна оценка на реалното функциониране в практиката на политиките за приобщаващото образование, както и на въведените институционални механизми. Чрез проверките, извършвани по конкретни жалби, се стремя да идентифицирам постигнатия напредък и устойчивите затруднения, както и да формулирам препоръки, основани на доказателства, за подобряване на качеството, равенството и съгласуваността на приобщаващото образование. Особени трудности има в приобщаващото образование на различни уязвими групи деца и ученици, което показват и подадените жалби и сигнали до омбудсмана. Отчитайки това, усилията на институцията се насочени към защитата на правата на децата със специални образователни потребности (СОП), децата с увреждания, деца от ромски произход, деца бежанци и търсещи закрила. Тези групи деца и ученици най-често са изложени на риск от незадоволителни образователни резултати, ранно отпадане от образователната система и липса на възможност за образователна интеграция.

Във връзка с предложениия Проект на изменение и допълнение на Наредба № 4 от 2015 г. за учебния план, искам да подчертая, че по повод на жалбите,

които получавам, още през 2024 г. се изпрати конкретна препоръка до министъра на образованието и науката, в която се подчерта, че са необходими спешни действия за гарантиране изпълнението на индивидуалния план при учениците със СОП, който сега допуска изключване на цели учебни предмети и редуциране на учебното време. Установих, че на практиката се изготвят индивидуални планове с много нисък учебен хорариум, който не гарантира постигането на целите си за общообразователна подготовка на учениците със СОП. Постъпват жалби от родители, които посочват, че децата им имат под 50% часове в основната степен и под 70% в средната степен на образованието. Родители сигнализират, че училищата понякога ги притискат да подпишат планове с минимален брой часове, за да не се "пречи" на останалите ученици в класа. Установява се, че те са изключени от процеса на индивидуалното образователно планиране, като причината е, че действащата нормативна уредба относно индивидуалния учебен план при ученици със специални образователни потребности допуска както изключване на цели учебни предмети от раздел А и/или Б, така и редуциране на учебното време по включените в плана предмети.

Въз основа на оплакванията на гражданите, че системно се нарушават правата на децата и като разгледах предложените промени, изразявам своята пълна подкрепа и приветствам предприетите действия от страна на Министерството на образованието и науката за въвеждане на минимална рамка за защита на образователни интерес на ученика. Споделям мотивите на вносителите, че с конкретният проект се цели осигуряване на гъвкавост и съобразяване с индивидуалните образователни потребности на учениците и от друга – балансирано да се осигурява достъп на учениците със СОП до учебното съдържание. Безспорно е, че по този начин се осигурява обосноваване при вземането на решения и активно участие на родителите в процеса на индивидуалното образователно планиране.

С предложената нова алинея 4 в чл. 21 ще се намали възможността за „самоволно и субективно“ намаляване на часовете, като се въвежда минимална рамка на общия учебен хорариум за учениците със СОП. Изразявам увереност,

че по този начин ще се гарантира правото на тази група ученици на реален достъп до общообразователна подготовка.

Друга промяна е свързана с прецизиране на условията, при които се допуска отсъствие на учебни предмети от раздел А и/или Б в индивидуалния учебен план на ученици със СОП. Наред с изискването за медицински документ и препоръка на екипа за подкрепа за личностно развитие се въвежда изрично изискване тази препоръка да бъде мотивирана, както и решението да се взема след информирано съгласие на родителя. Така ще се осигурят по-голяма прозрачност и обосновааност при вземането на решения, които имат дългосрочно отражение върху образователния път на ученика, както и да се засили участието на родителите като активни партньори в процеса на индивидуалното образователно планиране.

Като цяло предложените изменения и допълнения в Наредба № 4 от 2015 г. за учебния план са важна и очаквана стъпка към подобряване на правната защита на учениците със СОП. В пълна степен отговарят на очакванията на родителите и на препоръките на омбудсмана на Република България, а именно чрез увеличаване на часовете за учениците със СОП те да могат и знаят повече.

За да се гарантира, че тези нормативни промени ще доведат до реално повишаване на качеството на образованието, предлагам следните придружаващи мерки:

Устойчива политика за квалификация: Организиране на специализирани обучения за учители за изготвяне на адаптирани учебни програми. Увеличеният брой часове изисква съдържание, съобразено с индивидуалните възможности, за да бъде ефективно усвоено.

Методически указания към директорите: Издаване на конкретни инструкции от страна на МОН съпроводени от сборник с добри практики за приобщаващо образование.

Намирам, че конкретни практически указания към директорите са ключови, за да се избегне формализмът при прилагането на промените. Вярвам, че съчетаването на нормативната промяна с практическа подкрепа за учителите и

директорите е единственият път към постигане на реалните цели на приобщаващото образование.

Бих искала още да подчертая, че е необходимо да се извърши анализ въз основа на системен мониторинг за прилагането на новите изисквания към учебния план и възможностите за допълнително финансиране. Така ще бъдат осигурени ясни механизми за финансиране на допълнителната натовареност на педагогическите специалисти, произтичаща от новите изисквания за индивидуална подготовка.

С уважение,

ВЕЛИСЛАВА ДЕЛЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ